

"Bu sergi benim affetmeye olan ihtiyacım..."

ELİF DASTARLI
edastarli@gmail.com

Silvina Der-Meguerditchian'ın "Aferin Yavrum" adlı sergisi sanatçının, Türklerle iletişime geçtiği 20 yıldan bu yana topladığı fotoğraflar, belgeler ve nesnelere dayanıyor.

Sanatçının "İşbirliği İçin Küçük Jestler" adlı serisinden (üstte, ve altta).

ACI, bir kişi için de olsa acıdır; canı yanan bilir... Kaldı ki canı yanan bir değil binler, yüz binler olsun... Aradan bunca zaman geçtikten sonra, sadece görenlerin değil öğrenenlerin bile yüreğini sıztan bir acı, acaba durumdan muzdarip tek kişinin canını ne kadar yakar? Sorulacak çok soru var. Bugün 'biz'e ait toprakların dün en az bizim kadar sahibi olan Ermeniler bu topraklarda yaşamıyorlarsa artık buralı değil midirler? Önce yaşamışlık nerede saklıdır?

Silvina Der-Meguerditchian, 1915'te Anadolu'dan tehirci edilmiş 972 bin Ermeni arasında bir ailenin çocuğu. Buenos Aires'de doğmuş ve Berlin'de yaşayan sanatçının bir bellek, bir affetmeyle, bir uzlaşmayla başa çıkma deneyimini yansıtan "Aferin Yavrum" sergisi BM Suma Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde açıldı. Sergi sanatçının Türklerle iletişime geçtiği 20 yıldan bu yana biriktirdiği fotoğraflar, belgeler, videolar, yerleştirmeler ve nesnelere dayanıyor.

Tehcirin ailenize ve size etkisi nasıl oldu? Büyükleğinizden neler öğrendiniz?

Antep, Maraş ve Sivas'taki topraklarından sürülmüş Ermeni bir ailede dünyaya geldim. Ailemden zorlukların üstesinden gelmeyi, esnekliği, gerektiğinde en baştan başlamayı öğrendim. Ne kadar sert vurulsun vurulsun, her zaman yeniden ayağa kalkmalı ve devam etmeliydim. Doğu müzicliğinden, yemekinden, kalabalık buluşmalardan dayanışma duygusunu, konuş-

verliği, doğu kültürüne özgü aşkı öğrendim. Yaşama saygılı olmayı, yokluğu, adaletsizliğe karşı toleranssızlığı öğrendim. Çok şey öğrendim ama sanırım bende iz bırakan en önemli şey 'sebat' oldu. Varoluş söylemim, Ailem sıfırdan başlamak zorundaydı. Dedelerim Arjantin'e giderken çok kıtlık, sefalet çekmişler. Bir coğrafyadan, insanlardan uzaklaşmak oldukça güç olmuş ama en önemli yük, zorluk, 'ocak'tan ayrılmak ve aynı zamanda ölenlerin yerini doldurmaya çalışmışım; adaletsizliğin provoke ettiği bir acizlik hali...

1990'da Berlin'e yerleşene dek Türklerle hiç iletişime girmemişsiniz. Bunun nedeni nedir?

Arjantin'de o dönemde Türkler ve Ermeniler bir araya gelmezdi. Gerçi bugün de pek bir arada oldukları söylenemez. Ayrıca Türkler tabuydu. 1915 ve 1916'da ailemi öldürmüşler, sürmüşler, göçe zorlamışlar... Tabii çevremiz, dostlarımız bizler gibi göç eden insanlardı. Böylesi bir durumda Türklerle karşı sempati beslemek biraz zordu. 20'li yaşlarıma kadar Buenos Aires'de yaşadım, yani küçüktüm ve bu durumun pek sorgulamadım. Bu, daha sonra, kişisel olgunluğa eriştiğimde, merakım dolayısıyla gerçekleşti. 1986'da Berlin'i ilk ziyaretimle "İşbir-

liği İçin Küçük Jestler" adlı koleksiyonumdaki ilk hikâye ortaya çıktı. Çünkü dilini bile konuşmadığım tamamen yabancı bir yere geliyordum. Mecburiyetler beni sezgisel olarak bir döner dükkânı aramaya ve onlardan yardım istemeye itti. Çünkü Türkçe benim için tanıdık.

2005'te İstanbul'a geldiğinizde nelerle karşılaştınız? Önyargınız var mıydı?

Bana tanıdık gelen pek çok şeyle karşılaştım; dilin tınısı, çocukluğumdan tanıdığım sözcükler, yemekler... Dedemin nargilesi... Elbette önyargılarım vardı. Hatta ilk zamanlar kimseye nereli olduğumu söylemedim. Arjantiniyim dedim. Çünkü Türkiye'de Latin Amerikalıların sempatik bulunduğu

ğunu fark ettim ama Ermeniler için aynı şeyi söylemek zordu.

"Aferin Yavrum" sergisi nasıl ortaya çıktı? Bu ismi seçmenizin nedeni nedir?

52. Venedik Bienali'nde Beral Madra'yla tanıştım. Bir sergi fikrinden bahsetti. Ben de Türkler ve Ermeniler arasındaki ilişkilerle, 1915'te olanların, ailemin ve çevremizin gölgesi olmaksızın, benim Türkiye Kültürü üzerine düşündüklerimle ilgili bir proje üzerinde çalışıyordum. Sergi buradan hareketle oluştu. "Aferin Yavrum" ismi ise büyükanem Agavnı'nın -kendisi Sepastia yani Sivaslı'ydı, sürgündü- küçüklüğümde iyi bir şeyler yaptığım zaman bana hep söylediği sözdü.

Sergiden kısaca söz eder misiniz?

Serginin heterojen bir dili var. Video ve fotoğrafın yanı sıra yün ve kâğıt işler var. Bu görsel bir düşünüş, bir söz. Her şey biriktirir. Her şey farklı uçları bir araya gelir, kırık olan, yarılmış olan yeniden inşa edilir. Çalışmaların anlam olarak özeti bu. Sergide ailemden, büyüdüğüm, yetiştiğim, yetimler ve hayatta kalanlar tarafından inşa edilmiş

"DEDELERİM ARJANTİN'E GİDERKEN ÇOK KİTLİK, SEFALET ÇEKİMLER. BİR COĞRAFYADAN, İNSANLARDAN UZAKLAŞMAK OLDUKÇA GÜÇ OLMUŞ AMA EN ÖNEMLİ YÜK, 'OCAK'TAN AYRILMAK VE ÖLENLERİN YERİNİ DOLDURMAYA ÇALIŞMAKMIŞ."

"Hrant büyük bir kişilikti"

Hrant Dink ile bir konferansta tanışmışsınız. Öldürüldüğünü duyduğunuz an neler hissettiniz?

Çok üzülürüm. Üstelik tam da Türkiye'ye yaklaşma sürecimi planlarken gerçekleşti bu kayıp. O çok büyük bir kişilikti. Sadece ilişkilerin gelişmesi sürecindeki bir kayıptan bahsetmiyorum aynı zamanda böyle bir insanı kaybetmenin acısı da çok kötü.

bir kaygınız oldu mu?

Sanat fikirlerin ve hislerin ortaya konulabilmesi için çok önemli bir araç ve ben de sanatçı olarak 'estetize' etmedim, sadece kendi görsel dilimde ilerledim. Ben bir gazeteci değilim. Kuru ve steril dil, ki son zamanlarda çağdaş sanatlarda çokça kullanılıyor, benim sanatçı duruşumla örtüşmüyor. Basite indirgenmiş, kabaca yapılmış ya da insanların duygularını yumruklamak için şoke edici şeyleri kullanmayı sevmiyorum.

Son yıllarda Türk siyasetinin Ermenistan ile iletişime için attığı adımlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bence olumlu gelişmeler. Ülkeler arasındaki iletişimin yeniden sağlanması toplum tarafından gayet iyi karşılanıyor. Bu sergi, sanırım insanları, bizim birlikte çalışabileceğimizi görmeleri, önyargıların kırılması adına önemli. Bu gibi iyi niyetle gerçekleştirilmiş deneyimlerle insanların yaşamış kötü olayları unutmaması mümkün. Türk yönetimi sadece söyle kalmayıp eylemde de bulunmalı ki karşılıklı güven ortamı sağlanabilsin.

"Kimlik krizi" yaşamınızı belirleyen bir olgu oldu mu?

Belki gençken biraz yaşadım ama şu anda iyi biliyorum ki ait olduğum kültürler uçsuz bucaksız. Hem ait olduğum hem de öğrendiğim kültürleri saklamaya gayret gösteriyorum; elbette Türkiye'ye ait olanı da.

Türklerle aşırı tepkili olduğunuzu fark ettiğiniz zamanlar oldu mu? Özleş-tiri yapma ihtiyacı hissettiniz mi hiç?

Sanırım evet. Tepkilerim oldu. Ama eylemsel anlamda tepkisel olmamaya çalışıyorum. Nedeniz biçimde kimseye saldırmadım bulunmamaya... Gözlem ve anlamaya çalışmak, acılarımı çözüyorlar. Zaten yaralar böyle böyle iyileşecek. ■

BM Suma / 5 Şubat - 4 Mart 2010 / (0212) 361 58 61